

ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ ГЕНОФОНДУ МАЛОЧИСЕЛЬНИХ М'ЯСНИХ ПОРІД В УКРАЇНІ

Е.М. Доротюк, Ю.В. Войнеровський

Харківська державна зооветеринарна академія

В.Д.Гуменний

Інститут тваринництва центральних районів України

Викладено результати досліджень сучасного стану малочисельних популяцій худоби м'ясних порід їх чисельність у розрізі окремих господарств, районів і областей за період 2001-2005 роки. Розроблено пропозиції щодо збереження і розвитку локальних малочисельних порід. Обґрунтовано основний метод селекції: відбір, добір, оцінка бугаїв-плідників за власною продуктивністю, якістю нащадків і довготривале збереження їх сперми для селекції.

Ключові слова: порода, популяція, генофонд, м'ясна продуктивність, відтворювальна здатність, селекція.

Збереження малочисельних м'ясних порід у нинішніх умовах набуває першочергового значення. Криза в м'ясному скотарстві призвела до значного скорочення чисельності місцевих і імпортованих локальних порід. Виникла реальна загроза прямого зникнення багатьох із них. Проте, як свідчать дані багатьох досліджень, місцеві аборигенні породи мають унікальні господарсько-корисні ознаки, такі, як витривалість, пристосованість до екстремальних умов довкілля, стійкість проти захворювань, дрібноплідність. Необхідність збереження локальних порід пояснюється ще тим, що вони можуть бути використанні тепер і в майбутньому для створення нових порід, породних груп і поліпшення існуючих [1-5].

У зв'язку з цим, нами було поставлено завдання проаналізувати сучасний стан генофонду мало чисельних порід м'ясної худоби.

Локальні породи великої рогатої худоби мають селекційну, господарську й історичну цінність. Вони створені методом масової селекції без схрещування з іншими породами. Ці породи мають обмежений ареал і розводять їх у декількох, або в одному господарстві.

У зв'язку з цим, нами було поставлено завдання проаналізувати сучасний стан генофонду малочисельних порід м'ясної худоби в Україні.

Матеріали і методи досліджень. Вихідними матеріалами для одержання узагальнюючих висновків були дані Держкомстату України, матеріали зоотехнічного обліку окремих господарств, літературні джерела, досвід кращих господарств України.

Результати досліджень. Встановлено, що із 13 м'ясних порід [6], які розводять в Україні, 5 (сіра українська, світла аквітанська, лімузинська, шаролецька і герефордська) знаходяться під загрозою зникнення, а українська м'ясна та поліська у критичному стані.

Розповсюдження і чисельність малочисельних порід наведено в табл. 1.

Як свідчать показники, поголів'я усіх м'ясних порід, особливо світлої аквітанської, лімузинської та герефордської, критично мало чисельне. При такому поголів'ї не можливо організувати ефективну селекцію тварин й уникнути спорідненого розведення та підтримувати певну генеалогічну структуру.

1. Чисельність поголів'я локальних зникаючих м'ясних порід по роках

Господарство, район, область	Порода	Чисельність голів		У тому числі корів		Стан породи
		2001	2005	2001	2005	
Д/г. "Поливанівка", Магдалинівський, Дніпропетровська	сіра українська	572	681	193	250	Малочисельна, критичний
Д/г „Маркеєво”, Чаплинський, Херсонська	“-“	92	90	49	47	Те саме
Гос. Святоуспенської Києво-Печерської Лаври, Бориспільський, Київська	“-“	-	118	-	58	“-“
Усього	-	664	889	242	355	-
Д/г „Гонтарівка” Вовчанський, Харківська	шаролезька	108	141	68	62	Малочисельна, критичний
С/п „Україна”, Радомишльський, Житомирська	“-“	76	76	43	34	“-“
Тов. „Перевозець-Агро” Калушський, Івано-Франківська	“-“	46	-	28	-	Зникаюча
Усього	-	230	217	139	96	-
Д/г “Поливанівка” Магдалинівський Дніпропетровська	світла аквітанська	113	91	35	35	Те саме
Усього	-	113	91	35	35	-
Головний селекцентр України, Переяслав-Хмельницький, Київська	лімузинська	68	29	-	-	Зникаюча
П/п „Колос”, Красноокнянський, Одеська	“-“	-	89	-	37	“-“
Закрите акціонерне тов. „Ведмежа Воля”, Дрогобицький, Львівська	“-“	57	85	27	41	“-“
Усього	-	125	174	56	79	-
Головний селекцентр України, Переяслав-Хмельницький, Київська	геррефордська	73	-	37	-	Зникаюча
Агрозоспод. „Запорізька атомна електростанція”, Кам'янсько-Дніпровський, Запорізька	“-“	-	280	-	100	Те саме
Спецгосп ім. Тімірязєва, Артемівський, Донецька	“-“	170	-	42	-	“-“
Усього	-	245	280	79	100	-

Примітка. ^x - до недавнього часу в Україні були стада кінської, мен-анжу, санта-гертруда, які нині повністю зникли.

У результаті тривалого розведення тварин методом закритої популяції „у собі” простежується консолідація спадковості, підвищення генетичної однорідності, знижується продуктивність худоби, погіршується відтворювальна здатність. Це є однією з головних причин зменшення поголів'я. Про це красномовно свідчать результати розведення української м'ясної, сірої української і світлої аквітанської порід у д/г „Поливанівка”.

Аналіз поголів'я бугаїв сірої української породи в цьому господарстві свідчить, що 60 % їх отримано при кросах лінії і близько 40 % були тією чи іншою мірою інбредні ($F_x=3,00$). За живою масою при народженні, а також з 8 до 18-місячного віку виявлені суттєві відмінності між тваринами, одержаними при близькому, тісному і помірному інбридингу на користь останнього ($F_x=0,82$).

Висновки:

1. Для збереження і розвитку локальних малочисельних порід необхідно:
 - збільшити чисельність їх поголів'я, як найменше від 5 до 10 разів. На сьогодні цю найголовнішу проблему без державної підтримки вирішити неможливо;
 - основний метод селекції - чистопородне розведення в межах від 5 до 6 споріднених груп;
 - відбір і добір – індивідуальний, направлений на підсилення мінливості морфологічних, фізіологічних і генетичних ознак, які сприяють збільшенню гетерозиготності і зменшенню гомозиготності.
2. Основний критерій добору – стан здоров'я, відтворювальна здатність і міцність конституції. При цьому важливе значення має ретельна оцінка бугаїв-плідників за власною продуктивністю, якістю нащадків і довготривале збереження їх сперми для селекційних цілей.
3. Для освіження спадковості і поліпшення існуючих локальних порід необхідно імпортувати в країну високопродуктивних добре відселекціонованих бугаїв-плідників і сперму сірої угорської, лімузинської, шаролезької, світлої аквітанської – французької селекції, герефордської крупного типу канадської селекції.

Бібліографічний список

- 1.Доротюк Е.М. Гуменний В.Д. Стратегія селекції та технології м'ясного скотарства: Зб.наук.пр. „Підвищення продуктивності с.-г. тварин. -Т.15. – Х. – 2005. -С.26-30.
- 2.Рубан Ю.Д. Глобальный эволюционизм и селекция животных //Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини. -Вип.13 (38). Зооінженерні науки, Ч.1. – Х. -2006. –С.79-85.
- 3.Блинова В.Н. Использование генофонда серого украинского скота для интенсификации производства говядины в Украине //Нові методи селекції і відтворення високопродуктивних порід і типів тварин. -К.: Асоціація „Україна”, 1996. –С.20-21.
- 4.Эйсер Ф.Ф. Использование и совершенствование серого украинского скота //Каталог животных серой украинской породы крупного рогатого скота. - К.: Урожай, 1986.-С.3-5.
- 5.Гузев І.В., Чиркова О.П. Методика збереження генофонду локальних порід у закритих популяціях //Методики наукових досліджень із селекції, генетики та біотехнології у тваринництві. -К.: Аграрна наука, 2005. –С.14-21.
- 6.Микитюк Д.М., Гусев І.В., Порхну М.Г., Рясенко Є.М., Овчарук С.В. Аналіз генетичних ресурсів тваринництва України в контексті їхнього збереження і раціонального використання //Розведення і генетика тварин. Міжнар. темат. наук. зб. – Вип.40.-К.: Наукова думка, 2006.-С.129-140.

ПРОБЛЕМА СОХРАНЕНИЯ ГЕНОФОНДА МАЛОЧИСЛЕННЫХ МЯСНЫХ ПОРОД В УКРАИНЕ

Е.Н. Доротюк, Ю.В. Войнеровский, Харьковская государственная зооветеринарная академия

В.Д. Гуменный, Институт животноводства центральных районов Украины

Изложены результаты исследований современного состояния малочисленных популяций скота мясных пород, их численность в разрезе отдельных хозяйств, районов и областей за период 2001-2005 гг. Разработаны предложения по сохранению и развитию локальных малочисленных пород. Обосновано основной метод селекции: подбора, отбора, оценка быков-производителей по собственной продуктивности, качеству потомков и долговременному сохранению их спермы для селекции.

Ключевые слова: порода, популяция, генофонд, мясная продуктивность, воспроизводительная способность, селекция.

STATISTICAL ANALYSIS OF GENETIC RESOURCES OF THE SMALL-NUMBERED BEEF BREEDS & THEIR PRESERVATION IN UKRAINE

E. Dorotyuk, Yu. Voynorovskiy, Kharkiv state veterinary academy.

V. Gummeniy, the institute of animal science of the central regions of Ukraine.

This article presents the accountancy data on the statistical analysis of genetic resources of the small-numbered beef breeds in Ukraine. The data have been obtained from the units located in the various regions & areas during 2001-2005 years span. The instructions have been formulated for preservation & development of the local small-numbered breeds. Production, progeny, semen quality tests & sire evaluation have been executed. The main selection criterion has been identified.

Key words: breed, population, genetic resources, livestock output, reproductive capacity, selection.

УДК 636.2.034.082.35

ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНТРОДУКЦІЇ АБЕРДИН-АНГУСЬКОЇ ПОРОДИ РІЗНИХ ГЕНОТИПІВ

Е.М.Доротюк, В.Г.Прудніков, О.І.Колеснік

Харківська державна зооветеринарна академія

Обґрунтована доцільність інтродукції абердин-ангуської худоби крупного типу американської селекції. Наведено дані про ріст, розвиток і м'ясну продуктивність бугайців різних генотипів. Встановлено перевагу бугайців крупного типу американської селекції за живою масою у 18-міс віці на 11,5 % проти ровесників скоростиглого типу британської селекції.

Ключові слова: генотип, жива маса, середньодобові прирости, м'ясна продуктивність, туша

Абердин-ангуська – одна із найдавніших заводських порід Великобританії. Вона створена в XVII сторіччі в північній Шотландії (графство Абердин і Ангус) при тривалому доборі і розведенні “у собі” місцевої комолої худоби, яку з далеких часів розводили у цій місцевості. У своїй еволюції порода неодноразово змінювала свій тип. На початку XX сторіччя дуже популярний був тип скоростиглих абердин-ангусів, який був поширений в Росії і Україні. У породі виділяють два типи – скоростиглий (компактний) і середньостиглий (укрупнений) [1-3].